

ecclesiae... studeatis. Prin urmare, în romînescul *biserică* a stăruiit cuvîntul concret și popular *basilica*, pe cînd în apus s-a generalizat abstractul și doctul *ecclesia* « adunare, comunitate religioasă creștină ». Frecvența cuvîntului *merces, mercedis*, din care s-a dezvoltat francezul *merci* este pe deplin justificată în Gallia: *integra mercede studeatis habere* I 5, 15; *singulari mercede studele habere* I 6, 11; *de deum mercedem habeas* II 18, 16. De asemenea *causa* I 14, 16, cu înțelesul « lucru, obiect », păstrat în francezul « chose » și *sobinde* II 6, 20 cu sensul « adesea » (în franceză *souvent*) arată că latina scrisă din prima jumătate a veacului al VII-lea avea atingeri cu limba vorbită și se lăsa influențată de către aceasta. Ediția de față este reușită și ne dă în același timp o bună pildă de colaborare între profesor și studenți, într-o muncă creatoare care fără îndoială că a fost pentru ei nu numai utilă, ci și plăcută.

H. Mihăescu

EMILIO PERUZZI, *Le Iscrizioni Minoiche*, în *Atti dell'Accademia Toscana di Scienze e Lettere «La Colombaria»*, XXIV, 1959–1960, Firenze, Leo S. Olschki-Editore, 1960, p. 31–128.

Lucrarea de față este o bună punere la punct a problemelor care privesc descifrarea scrierii lineare A.

Mai întîi, în ceea ce privește scrierea, autorul observă că asemănarea unor semne în linearul A și în linearul B nu este suficientă pentru a justifica atribuirea acelorași valori fonetice semnelor asemănătoare. Dar dacă e vorba de nume proprii care provin din liste cu nume de persoane, atunci asemănarea semnelor garantează identitatea valorilor fonetice ale lor. Dacă ultimul semn al unui astfel de nume diferă în textul în A față de cel din textul în B, atunci e de presupus că diferența provine dintr-o schimbare a vocalei desinențiale a numelui minoan (scris în A) într-o vocală desinențială greacă (scrisă în B). Compară gr. Νικόλαος, lat. *Nicolaus*; gr. Ἀναξαγόρου, lat. *Anaxagorae*. Din faptul că evoluția formelor semnelor indică o trecere de la linearul A la linearul B, nu trebuie trasă concluzia, zice autorul, că grafiile prin silabe deschise erau mai bine adaptate pentru limba notată de linearul A, decît pentru limba greacă a linearului B. Spre exemplu, grafia *Pa-i-to* (Φαιστός), aparține atît limbii din linearul A, cît și la cea din linearul B.

Urmează o cercetare a textelor clasificate după obiectul lor: 1. operațiuni comerciale; 2. liste de persoane; 3. rații; 4. cereale; 5. smochine; 6. untdelemn de măsline și măsline; 7. vin; 8. produse diverse. În cursul tratării sale, autorul ridică un număr de probleme și face observații interesante. Turul de orizont al textelor în linear A se încheie cu cele avînd caracter prezumabil religios. Recolta de informații este destul de săracă și desigur vina nu este a autorului; numărul și lungimea textelor sînt destul de reduse și caracterul lor este îndoielnic. Literalmente nu se putea face mai mult decît a făcut autorul, iar rezultatele rămîin ipotetice.

În partea finală a studiului său, autorul se ocupă de caracterul limbii minoene notată prin scrierea lineară A și înrudirea ei cu alte limbi cunoscute. El observă că mijlocul cel mai sigur pentru a stabili familia căreia îi aparține o limbă este morfologia ei. Dar acest domeniu este aproape necunoscut pentru limba notată prin linearul A, așa încît nu rămîne decît de a consulta lexicul. Dar și aci trebuie eliminat lexicul care privește anumite produse și tehnici care sînt sau pot fi comune întregului spațiu mediteranean, după cum observă în mod judicios autorul. Astfel de denumiri sînt spre exemplu: *sa-sa-me* (A), *sa-sa-ma* (B), *σάσαμα*; *su-ku* (A),

su-za (B), *σῦκον*; *ka...* (A), *ka-ko* (B), *χαλκός* etc. La fel stau lucrurile pentru denumirile de vase sau obiecte fabricate. Aceste nume pot proveni în limba B din limba A, dar ele pot fi și adoptate în ambele limbi din cultura comună mediteraneană.

Rămân trei cuvinte al căror sens este sigur, iar lectura, ca valoare fonetică, destul de probabilă:

ku-ro, înseamnă « total »;

ki-ro, înseamnă « lipsă », « datorie »;

po-to ku-ro, înseamnă « total general ».

Peruzzi dă pentru aceste cuvinte etimologii indo-europene și face încă o serie de observații gramaticale interesante asupra cărora nu insistăm prea mult. Vocala *u* la finele cuvintelor este foarte frecventă în limba linearului A. În schimb vocala *-o* este rară și pare a nota dativul în *-oi*. Adjectivele ar avea o singură terminație în *-a*.

La finele studiului său, autorul afirmă cu discreție originea indo-europeană a limbii notate de scrierea lineară A. De fapt, argumentul cel mai greu al autorului este etimologia presupusă a celor trei cuvinte: *ku-ro*, *ki-ro* și *po-to*. Dar o concordanță etimologică a unui cuvânt luat izolat este tot ce poate fi mai înșelător. În schimb, dacă am avea un grup de cuvinte care indică lucruri înrudite, spre exemplu nume de animale domestice: bou, oaie, capră, porc etc. sau vreun alt grup, atunci etimologia lor concordantă indo-europeană ar putea constitui o dovadă a originii lor, cu un mare grad de posibilitate. Cum acesta nu este cazul în linearul A, preferăm să declarăm că familia de limbi căreia îi aparține limba notată prin scrierea lineară A este încă necunoscută, fără însă a exclude originea indo-europeană ca una din posibilități.

A. M. Frenkian

WERNER PEEK, *Griechische Grabgedichte*, Akademie-Verlag, Berlin, 1960, VIII + 379 p. + 1 pl.

În colecția *Schriften und Quellen der alten Welt*, editată de *Sektion für Altertumswissenschaft bei der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin*, ca vol. al 7-lea, cunoscutul epigrafist din Halle, Werner Peek, publică o culegere de poezii funerare grecești, pe care le redă în text original însoțit de traducere în limba germană. Volumul cuprinde 482 epigrame, reprezentând cea un sfert din cele pe care cu 5 ani mai înainte, în 1955, același autor le publicase în lucrarea *Griechische Versinschriften* (cf. SCIV, IX, 1958, p. 219–220); în afară de acestea mai sînt 12 epigrame noi, inedite. Se aduc îmbunătățiri la multe din cele publicate anterior, prilejuite de verificări pe teren în urma cercetărilor pe care autorul a avut ocazia să le facă în ultimii ani.

Cartea se adresează unui cerc larg de cititori și de aceea se deosebește de volumul anterior care privea mai ales pe specialiști (epigrafiști, filologi). Planul și metoda de ordonare și prezentare a materialului se schimbă... În timp ce în primul volum criteriul de împărțire a materialului era cel tipologic (epigramele fiind repartizate după felul de exprimare, de prezentare a defunctului, a împrejurărilor morții etc.) și numai în al doilea rînd cronologic, în cadrul fiecărei grupe, aici raportul se inversează. Criteriul cronologic stă la baza întregii divizări, urmînd ca după aceea, în cadrul grupelor, epigramele să se subdividă în categorii mai mici după metrică sau tipologie. În cele două clase mari pe care autorul le stabilește, inegale sub raportul cantității: A. Epitafe puse de demos în amintirea cetățenilor de onoare (*Staatsgräber*)